

ב"ה

לוח יומי הלכה למעשה

הוצאה שני' עם הוספות

עם פרטי ההלכות והמנהגים
לניטל ועשרה בטבת שחל בערב שבת

ה'תשפ"א

יו"ל על ידי

בד"צ דק"ק קראון הייטס

כאן צוה ה' את הברכה

יום רביעי, ח' טבת

בח' בטבת נכתבה התורה יוגית בימי תלמי המלך והחושך בא לעולם שלשת ימים¹³³. והי' היום קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל¹³⁴ - נת' בכ"מ בשיחות קודש¹³⁵.

היום הגיע אדה"ז לכפר פיענא¹³⁶, לפני הסתלקותו (תקע"ג).
יום הסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע, זוגתו של כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק נ"ע (תרכ"א), ומנו"כ בליובאוויטש.

יום חמישי, ט' טבת

ט' טבת הוא מהימים "שאיירעו בהם צרות לאבותינו וראוי להתענות בהם", "ולא נודע איזה היא הצרה שאירע בו"¹³⁷. אבל, כבר פירשו שבאותו יום מת עזרא הסופר. ובמפרשי מגילת תענית הובאו עוד ענינים שאירעו באותו יום¹³⁸.

ניתל: לסיים השיעורים לפני שקיעת החמה.

ניתל:

בשיחת ש"פ וישב תש"נ (סה"ש תש"נ) נזכר, שניתל חל בכמה שנים בתוך ימי חנוכה, או בסמיכות להם.

הלשון ניטל רמז להעדר. וי"א "ניתל" - מלשון (נתלה) תלוי. והוא זמן לידת (פי' ניטל, נאטאל - ברומית) אותו האיש.

מנהג ישראל אשר תורה היא - וכן הוא גם מנהגנו - שבלייל ניטל [משקיעת החמה ואילך] אין לומדים עד חצות הלילה. והטעם "כדי שלא להוסיף חיות"¹³⁹. ובמק"א נתבאר "שהכוונה ב"לא להוסיף חיות" - הוא בו ובהולכים בשיטתו עתה"¹⁴⁰.

קביעותו לא ע"פ מנין בני ישראל אלא ע"פ מנין אומות העולם. וא"כ יש להתחשב עם מנין אומות העולם הנוהג במקום דוקא. ובכל מדינה צריך להיות בליל אידם דמדינה זו בזמן הזה, ע"פ לוח האינס יהודים שבמדינה (ביום כ"ה דעצעמבער בארצות הברית, ע"פ מנין המדינה כאן)¹⁴¹.

כיון שענין ביטול לימוד תורה חידוש גדול הוא, אין לך בו אלא חידושו, ולכן אין לבטל אלא לילה אחד.

133) מגילת תענית בסופה. הובא בשו"ע או"ח סי' תקפ.

134) מס' סופרים פ"א ה"ז.

135) ראה לקוטי שיחות חלק כד בתחלתו. ובשיחת ש"פ מקץ תשנ"ב (בספר השיחות).

136) בכמה שיחות ואג"ק נק' פיענא.

137) מגילת תענית והובא בשו"ע שם.

138) ונתבאר בשיחת ש"פ ויגש, ט' טבת תשמ"ט (בספר השיחות במקומו).

139) ועוד טעמים בשם גדולי ישראל הובאו בספרי טעמי המנהגים, ונו' באג"ק ח"ד ע' שנא.

וראה גם לקו"ש חט"ו ע' 554.

140) הביאור בזה, איך יתכן שלימוד התורה יגרום לתוצאות בלתי רצויות - עיי"ש באג"ק.

141) ואם יש ביניהם מנהגים שונים בזה, לנהוג בהנ"ל בלילה שאז חוגגים רוב האינס יהודים, ז.א.

באותה הלילה שנתקבלה על רוב האינס יהודים. וראה ספר השיחות תש"נ ח"א ע' 192 בהערה.

ע"ד הנהגת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע בליל ניטל וההוראה מזה – ראה שיחת ש"פ וישב תש"נ¹⁴². ושם: "דערפון האט מען אויך א הוראה (ונתינת כח) בנוגע לפועל ווי אויסצונוצן דעם זמן פון "גיתל" – ניט זיין כבטל ח"ו (כדי לא להוסיף חיות), נאר **לתועלת** – ובפרט דורך צוגעבען אין עניני חכמה . . אדער אויך מוסיף זיין אין צדקה וחסד, אדער אין הנהגת הבית וכיו"ב." ועיי"ש בהמשך.

לימוד חסידות בליל ניטל – ברשימה מחורף תרצ"ה (בווין) שגם דא"ח לא הי' כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לומד בליל ניטל. וגם לא למיגרס¹⁴³. לענין מצות עונה בליל ניטל – ראה בהערה¹⁴⁴.

ליל ששי, אור לעשרה בטבת, יהפך לשמחה

בכמה שיחות נזכר אודות ההכנה ליו"ד שבט, החל מעשרה בטבת, "שלשים יום לפני החג"¹⁴⁵. ולהעיר, שהשנה מלאו "שבעים שנה" לקבלת הנשיאות בשנת תשי"א.

בשיחת ליל עשרה בטבת תשנ"ב (ספר השיחות): **בליל** עשרה בטבת – שכבר התחיל **יום** העשירי בטבת שמתחיל בערב ("ויהי ערב ויהי בקור"), ואעפ"כ לא התחיל **הצום** דעשירי בטבת עד עלות השחר . . מודגשת ביותר **הנתינת-כח** ("עת רצון") לנצל את הזמן **לעבודת התשובה** שמביאה את **הגאולה**, שעיי"ז יתבטל הצום דעשירי בטבת עוד לפני התחלתו. [ובר"ד משיחה הנ"ל: שמנצלים את הזמן הנותר עד הצום לעשיית תשובה . . שעד עלות השחר (ואפילו עד להתחלת הזמן שלפני-זה, כהזהירות להתחיל להתענות עוד קודם עלות השחר) נותרו עוד כמה שעות – הרי זה **ריבוי זמן לעשות תשובה**!].

כל תענית שאוכלים בו בלילה הרי זה אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר¹⁴⁶. והוא שלא ישן שינת קבע. אבל אם ישן שינת קבע אינו חוזר ואוכל ולא שותה, אלא אם כן התנה לאכול או לשתות. והרגיל לשתות בלילה אחר השינה מותר לשתות בלא תנאי. ומכל מקום, תוך חצי שעה לעלות השחר¹⁴⁷ אסור להתחיל לאכול סעודת קבע, אבל טעימה בעלמא (אכילת פירות וירקות ושתיית משקה שאינו משכר אפילו הרבה, ואכילת מזונות כביצה ולא יותר) מותרת.

142) סה"ש שם.

143) וכשחל בליל ש"ק, אמר המאמר למחרת בבוקר. וראה גם היכל מנחם ע' רסח. אבל ראה ברשימה מכ' כסלו תרצ"ג. ולהעיר משיחה קצרה שנאמרה בליל ג' דחנוכה תש"נ.

144) ראה אג"ק חי"ב ע' תכד.

145) וראה גם ספר השיחות תשמ"ז ע' 243 ואילך.

146) ראה להלן בהערה 153.

147) להעיר שבשו"ת בצה"ח ח"ג סנ"ב סק"ו ר"ל בדא"פ בדעת אדה"ז בסידורו (סדר ספה"ע) שלילה שלפני התענית קיל טפי, ומותר לאכול עד עלוה"ש ממש, דל"ג שמא ימשך. אבל, נוסף לזה שכ' כן רק מסברא ואין לזה שום מקור, והו"ע הרגיש שהוא דוחק (אף שהביאו עוה"פ בסו"ד, במסקנת הדברים, ושוב בדא"פ), ומסתבר לומר דל"פ רבנן – יל"פ בפשי' דבסידור שם מיירי בטעימה בעלמא, ולא נחית לפרט, מדלא קאי בדיני ק"ש ותפלה. וז"פ.

יום ועש"ק פרשת ויגש, עשרה בטבת, יהפך לשמחה

בשיחת עשרה בטבת תשמ"ט¹⁴⁸: יש לומר אז אויך בזמן הזה איז דא א חומרא אין דעם תענית פון עשרה בטבת לגבי די אנדערע צומות – ווען עשרה בטבת איז חל בערב שבת, איז מען דעמולט משלים דעם תענית ביז צאת הכוכבים (אפילו אויב מ'האט מתפלל געווען תפלת ערבית של שבת מבעוד יום) אפילו לפי הדיעה אז ביי אנדערע תעניות טאר מען ניט פאסטן בערב שבת נאך מעריב.

ובלקוטי שיחות¹⁴⁹ (באופן אחר קצת): ולהעיר, שגם לפי ההלכה ש"כל ד' צומות הללו אם חלו להיות בשבת נדחין" – ישנה חומרא בעשרה בטבת לגבי שאר הצומות, שרק הוא אפשר לחול בערב שבת (כקביעות שנה זו), ואז משלימין עד צאת הכוכבים גם אם התפלל תפלת ערבית של שבת מבע"י.

היום הוא תענית ציבור, יום האסור באכילה ושתי', לפי שבו סמך מלך בבל על ירושלים. חולים פטורים מלהתענות וכן מעוברות ומניקות המצטערות¹⁵⁰.

הצום מתחיל מעלות השחר¹⁵¹ (לחשבון 16.1 מעלות בשעה 5:49).

הלכתא למשיחא: כל הצומות עתידין ליבטל לימות המשיח, ולא עוד אלא שהם עתידים להיות יום טוב וימי ששון ושמחה¹⁵².

ובלקוטי שיחות¹⁵³: "מכיון שעשרה בטבת הוא ההתחלה והסיבה דכל הצומות, הרי כאשר מהפכים אותו ליום טוב, מתהפכים בדרך ממילא כל שאר הצומות ל"ימים טובים וימי ששון ושמחה"¹⁵⁴.

מנהג ישראל להרבות בצדקה ביום התענית. נוהגין לשער מה שהיה אוכל ביום התענית, ליתן לעניים בערב.

שכח ואכל מחוייב להשלים התענית. ואינו צריך להתענות יום אחר, אם לא שכוונתו לשם כפרה. ויכול לומר עננו בנוסח: עננו ביום צום התענית זה. ואם אכל פחות משיעור כותבת בכדי אכילת פרס או שתה פחות מרביעית לא נעקר התענית ממנו ויאמר עננו כרגיל.

148 (148) סה"ש ע' 136.

149 (149) חכ"ה ע' 267 הערה 5.

150 (150) ראה בנו"כ השו"ע ורמ"א או"ח סתק"נ ס"א. ואכ"מ. ולהעיר מר"ד ש"פ ויגש תשמ"ט.

151 (151) זמן התענית מעלות השחר – כ"ה בפוסקים.

אמנם, בר"ד משיחת ליל עשרה בטבת תשנ"ב (נעתק לעיל בפנים) נזכר בין הדברים שישנם כמה שעות עד להתחלת התענית בעלוה"ש, או אפילו הזהירות [להתחיל להתענות] עוד לפני"ז. ואולי הכוונה להמבואר בכ"מ (אג"ק ח"י"ח ע' תקנו, נעתק גם בלקו"ש חט"ל ע' 225. ועד"ז – ובשינויים קלים – במ"מ והגהות לאגה"ת פ"ג) בכוונת אדה"ז באגה"ת פ"ג שיכול לאכול עד ג' שעות לפני נץ החמה. ולהעיר מהוספת המלקט בספר המנהגים ע' 45 בשוה"ג.

ועו"ל בפשטות שהכוונה להישן שינת קבע ולא התנה. וכ"מ בשיחה הנ"ל, בסה"ש תשנ"ב ע' 231 הערה 45 בשוה"ג.

152 (152) ונתבאר בלקוטי שיחות חלק טו ע' 412. ושם, גם ע"ד השייכות לעשרה בטבת במיוחד.

ע"ד חיוב סעודה לעת"ל – ראה מג"א הל' ת"ב (סי' תקנ"ב סקי"א). שיחת ב' דר"ה תשנ"ב.

153 (153) חכ"ה ע' 449.

154 (154) וראה גם בשיחת ש"פ ויחי תשנ"ב.

קוראים בתורה בתפילת שחרית ומנחה ("ויחל משה")¹⁵⁵, ומפטירים בתפילת מנחה בכל תענית ציבור.

בשחרית: רק הש"ץ אומר עננו¹⁵⁶, בחזרת הש"ץ, בין ברכת גאל ישראל לברכת רפאנו. [וכן אומרו במנחה, כדלקמן]. שכח, ראה בהערה¹⁵⁷.

שחרית: אמירת הסליחות בתוך סדר התפילה.

סדר התפלה לשחרית: לאחרי חזרת הש"ץ, תחנון, נפילת אפים, סליחות, אבינו מלכנו הארוך, ואנחנו לא נדע, חצי קדיש¹⁵⁸. מוציאים ס"ת וקורין ג' גברי בפרשת ויחל משה.

בנוגע לאמירת וידוי תחנון סליחות ואבינו מלכנו כשיש ברית וחתן וכדומה, המנהג בבית חיינו¹⁵⁹, שהקהל (משא"כ החתן ובעל ברית) אומרים סליחות אבל משמיטים וידוי, תחנון, ואבינו מלכנו¹⁶⁰.

גם במנחה, מוציאים ס"ת וקורין ג' גברי בפרשת ויחל משה. ומפטירין דרשו.

יש להקדים תפלת מנחה שיהא קודם בין השמשות (היינו, לסיימה קודם שקיעת החמה). והיינו, שנוסף לזה שראוי להקדים להתפלל לפני השקיעה גם בשאר ימים, ובפרט בערב שבת¹⁶¹ – הנה, ביום תענית בפרט (ומה גם כשחל בערב שבת) נכון להקדים מחמת כמה

155) באם אין עשרה מתענים – אפשר לקרוא ויחל אם יש בביהכ"נ אף רק ג' מתענים. אלא שיש"א שכשאינו מתעניין שלא מחמת חולי אין להקל, וכדמוכח בשו"ת קול גדול למהר"ם חביב סי"ד דמייירי רק באניסי – שו"ת שערי צדק (פאנעט) סי' קיט. פרי השדה ח"ג סי' קסח סק"ב. שם סי' קעט. זכרון יהודה שם. אפרקסתא דעניא ח"א סע"ז ד"ה א"כ. בארות אברהם או"ח סל"ו. וגם בשו"ת צ"צ במהדו"ח או"ח סי' קיא מייירי באניסי (וכן בפס"ד שלו סי' תקסו. אבל שם י"ל דנקטי' לדוגמא בעלמא). ועוד להעיר שבכ"מ כתבו רק כשיש עשרה מתענים בעיר, ונוגע לשלוחים הנמצאים בערים רחוקות.

אלא, שבזמנינו כשאינם מתענים מחמת העדר הידיעה, כאנוסים דמי, וכתינוקות שנשבו. ובהנ"ל מייירי כשפורשים מדרכי צבור בשאט נפש. ועוד, שרובם ככולם של הסברות שהובאו בשו"ת הצ"צ שייכים גם בכגון דא.

156) באם אין עשרה מתענים – אומר הש"צ עננו בברכה בפני עצמה אם יש בבית הכנסת אף רק ג' מתענים. ועל כל פנים כשיש עוד שבעה שאכלו פחות מכשיעור. וראה בארוכה בהערה הקודמת.

157) שכח השליח ציבור להוסיף עננו, אם עדיין לא סיים ברוך אתה ה' של ברכת רפאנו – יחזור ויאמר עננו. ויתחיל שוב ברכת רפאנו. אבל אם סיים את הברכה – יאמרה בשמע קולנו כיחיד המתפלל, ויחתום "העונה בעת צרה ושומע תפילה". ואם חתם בשומע תפלה לבד יצא. שכח בשמע קולנו – יאמרה כברכה בפני עצמה לאחר ברכת שים שלום.

158) א"א א-ל אך אפים (רק בימי שני וחמישי).

159) היו בזה כו"כ הוראות במשך השנים. ואכ"מ. בפועל, המנהג ככפנים.

160) באופן כזה אין מדלגים כלל בסדר הסליחות. והיינו שמתחיל מסלח לנו, וגם אומר הוידוי ("אשמנו") כדרכו. [ודי בזה במה שמניחים מקצת – והיינו מה שמדלג בסדר התפלה על תחנון – מחמת החתן ומילה].

161) ול' אדה"ז בסיודורו סדר הכנסת שבת: אין למחות ביד המקילין. ולא לעשות כן לכתחילה, וכמ"ש ברמ"א או"ח סר"ג ס"א להתיר בדיעבד או בשעה ד"ח. וראה לקו"ד ח"א ע' 79. סה"מ קונטרסים ח"א ע' רד. היכל מנחם ח"ג ע' רלא. קובץ העו"ב ש"פ משפטים תשס"ט (ובגליונות הסמוכים). ובמק"א (בלוח יומי לפורים דיני קריאת המגילה בין השמשות) באנו העיר"ה במש"כ אדה"ז שאפשר להתפלל מנחה בביה"ש, דמדוע לא נאמר סב"ל. וכתבנו שם שלכאוי"ל שעיקר דברי אדה"ז שם שלא למחות במקילין, ולא שהותר מדינא. ותורף דבריו שבניגוד למש"כ לפנ"ז שיש חובה מדינא למחות בעושים מלאכה ביה"ש – תפלת מנחה שאני שהיא מד"ס (שלהלכה קייל"ן שגם ברכה לבטלה מד"ס), ולכן אין חובה למחות. ועיי"ש שלבסוף העלינו ארוכה ליישב באו"א, ודתפלה שאני, דרחמי נינהו. ולא עת האסף פה.

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | לט

טעמים וחששות. בדיעבד, אם נתאחר בתפלתו, אפשר לקרוא בתורה ולהפטיר ולהתפלל מנחה גם בין השמשות¹⁶².

בתפילת העמידה אומרים כולם "עננו" בברכת "שמע קולנו". שכח היחיד ולא אמר, ראה בהערה¹⁶³.

בחזרת הש"ץ אומר הש"ץ "עננו" בין "גואל" (ברכת "גואל ישראל") ל"רופא" (ברכת "רפאנו"), וברכת כהנים ("אלקינו ואלקי אבותינו") לפני שים שלום.

סדר התפלה למנחה: הודו, פתח אליהו (בקביעות שנה זו), וידבר, אשרי, חצי קדיש, ויהי בנסוע, קריאת התורה, הפטורה וברכותי, יהללו, חצי קדיש, שמונה עשרה ("עננו"), חזרת הש"ץ, קדיש תתקבל, עלינו, קדיש יתום. ואין אומרים תחנון ואבינו מלכנו הארוך בקביעות שנה זו.

דברי כבושין אחר מנחה¹⁶⁴. וגם בקביעות כזו¹⁶⁵.

בשיחת עשרה בטבת תשד"מ (כקביעות שנה זו): דובר כמ"פ אודות "מנהג ישראל" שביום התענית לאחרי תפלת מנחה. . יאמרו "דברי כבושין" כדי לעורר לתשובה. אמנם, בנוגע ליום התענית דעשרה בטבת שחל בערב שבת, יש מקום לשקוט בקשר למנהג זה, כי: (א) בערב שבת לאחרי חצות היום טרודים ביותר בהכנות לקראת יום השבת, וע"פ התורה יש לרוץ כדי להספיק את כל ההכנות לקראת שבת. . כך שלכאורה, אין פנאי לאמירת "דברי כבושין". (ב) מכיון ששבת "אין עצב בה", מובן, שגם הכניסה לשבת, ולפנ"ז – ההכנות לשבת, צריכים להיות מתוך שמחה, ועפ"ז: בנוגע לעצם ענין הצום – הרי ישנו חיוב ע"פ שו"ע להתענות (ולהשלים) גם כאשר עשרה בטבת חל בערב שבת, אבל בנוגע לאמירת "דברי כבושין" – הרי מכיון שאין זה אלא מנהג בלבד, יש מקום לספק האם מנהג זה הוא בתקפו בתענית שחל בערב שבת. ויש להוסיף בזה, שהקביעות דיום התענית מסוג זה (ד' צומות) בערב שבת. . הוא דבר בלתי רגיל כלל. . ומכיון שכן, יש מקום לומר שתוקף המנהג אינו שייך במקרה בלתי רגיל זה. . כידוע שבדבר בלתי רגיל לא שייך התוקף דמנהג כו'. אבל אעפ"כ, ישנה עצה פשוטה לקיים מנהג זה גם בעשרה בטבת שחל בערב שבת, כדלקמן. עיקר ענין הצום הוא – "יום רצון לה" . . ומובן, שתוכן

162) ובאחרונים כתבו להסתפק בנוגע בתפלת עננו אחרי כניסת השבת (ראה שו"ת דבר יהושע יו"ד סס"ג. ועוד). אבל לענין אמירת הש"ץ או"א ברכנו אפשר לאומרה בין השמשות. (ראה שו"ע אדה"ז סתרכ"ג ס"ה, אפי' בנוגע לנ"כ, שצ"ל קודם צאה"כ. ומשמע שביה"ש מותר. וכש"כ בנוגע אמירת או"א וכו', עיי"ש. [וצע"ק בסיום הסעיף: מבעוד יום. גם יל"ע אם בסידורו (שחזר בו בכמה דברים בענין בין השמשות) ס"ל נמי הכי].

163) שכח היחיד ולא אמר "עננו" ונזכר לאחר שאמר שם ה' בחתימת "שומע תפלה", יאמרנו (ללא חתימת הברכה) אחר "אלקי נצור", לפני "יהיו לרצון" השני.

שכח ולא אמר ותן טל ומטר שחזור ומתפלל, אומר עוד הפעם עננו.

164) ראה לקו"ש ח"כ ע' 352 (וש"ג) ע"ד מנהג כמה קהילות בעבר לומר ביום התענית בזמן מנחה דברי כבושין לעורר לתשובה, ושכדאי לעורר ע"ד מנהג הנ"ל במקום האפשרי – שיאמרו אחר מנחה (לכה"פ כמה מלים) דברי כבושין או מזמור תהלים המתאים, ובמקום שאא"פ – שיחשבו עכ"פ דברי כבושין.

165) ראה שיחת עשרה בטבת תשד"מ (חלקו נעתק לקמן).

הענין ד"יום רצון לה" הוא ענין של שמחה. ועוד: ענין התענית הוא – "מדרכי התשובה" . . והרי שלימות ענין התשובה – תשובה עילאה – היא בשמחה רבה. . ועפ"ז – הרי הדיבור אודות עניני הצום ("דברי כבושין") יכול להיות בענינים של שמחה – "יום רצון לה", תשובה עילאה, וכיו"ב. כך שאין זה בסתירה לענין ד"אין עצב בה". זאת ועוד: אפי' העיניו שבתענית, וכן החלק ד"דברי כבושין" הקשור עם דברי מוסר (על דברים בלתי-רצויים), שאינם עניני שמחה, גם הם מהוים הכנה לשלימות השמחה דיום השבת – ע"פ המבואר באגה"ת (פ"י) שבתור הכנה והקדמה לתשובה עילאה צריך להיות הענין דתשובה תתאה, היינו שהענין דתשובה תתאה מוסיף שלימות בענין (ושמחה) דתשובה עילאה. . ונמצא, שגם הענין ד"דברי כבושין" כפשוטו (עניני מוסר כו') שייך בתור הכנה ליום השבת, שהרי עי"ז באים לעילוי דתשובה עילאה שביום השבת.

גם הנוהגים להחמיר ברחיצה בשאר צומות, אין להם להחמיר היום מחמת כבוד שבת. וכן אין להחמיר בתספורת נטילת צפרניים וכיבוס. באם נצרך לטעום ממאכלי שבת לראות אם יש בו מלח ותבלין, יש לסמוך להתיר לטעום מעט ולפלוט.

כשנצרך לצחצח שיניים אפשר להקל לפני כניסת השבת לכבוד שבת, ויזהר שלא לבלוע המים אפילו במקצת, ע"י כפיפת הראש¹⁶⁶.

העברת הסדרה שמו"ת: פ' ויגש.

חייב אדם למשמש בבגדיו ערב שבת עם חשיכה [בפרט לאלו שלבשו בגדי שבת ויום טוב השבוע, ביום הבהיר ה' טבת].

המקבלים שבת מבעוד יום¹⁶⁷, יזהרו שלא להדליק נרות לפני זמן פלג המנחה בשעה 3:37. ועליהם להשלים התענית עד צאת הכוכבים (ראה בלוח לשבת קודש), ואז לקרוא קריאת שמע של ערבית ואחר כך לקדש ולאכול¹⁶⁸.

166) שבמקום צער התירו ול"ג כבוד שבת ממקום צער. ובנדו"ז, תרווייהו איתנהו בה. ובלא"ה, חזי לאצטרופי דעת הפוסקים – ומהם דס"ל הכי בדעת המחבר בשו"ע – שא"צ להשלים התענית, ראה להלן ליל שבת ובהערה.

167) פרטי דינים בנוגע לקבלת שבת מבעוד יום בכלל – ראה בקונטרס הנספח לשו"ת באתרא דרב סי' ה'תקצו.

168) אם נשאר זמן קצר מאד עד צאה"כ, מותר לקדש באופן שגמר הקידוש יהא אחר צאה"כ. ויקרא ק"ש בזמנה מיד אחר הקידוש ושתיית היין. (ואי"ז הפסק בין קידוש לסעודה). [אינו דומה לקידוש בליל פסח שגם אמירת הקידוש צ"ל בזמן הראוי לאכילת מצה. וכן אינו דומה למש"כ בגליון מהרש"א יו"ד סי"ט ס"ה לש"ך סק"ו שאם בירך על אכילת מצה סמוך לחשיכה ואכל כשתחשך מסתברא שלא יצא בברכתו – דהתם שאני דקאי בברכת המצות שאינו יכול לומר "וצונו" כיון שלא הגיע זמן המצוה. וראה גם כיו"ב בצ"ח ברכות יא, ב בד"ה בא"ד והי' אומר ר"ת (לענין ברכה"ת קודם עלוה"ש) (לדעת ר"ת) לפטור מה שילמוד אחר עלוה"ש). וכבר נמצא כן במג"א ששל"ט סק"ח ואדה"ז שם ס"ו (והוא משו"ת תרוה"ד ח"א סרס"ט. אבל לא נת' שם טעם הדבר). לגבי ברכה על פדה"ב מע"ש ע"מ שיחול בשבת. וראה בשו"ת נוב"י מהדו"ת סוסי' קפז. (וכע"ז בשו"ע אדה"ז סת"ב בקו"א סק"א. אבל שם גם אח"כ אינו עושה מצוה, שאינו מחוייב בביעורו עד תחילת שש. אבל עיי"ש שלרא"ש חייב בביעור בסוף חמש, ועכ"ז כתב שאינו מברך אז). ואולי יה"ע משו"ע או"ח סי' קכח סי"ח שאסור להתחיל בברכה על ברכת כהנים לפני שיכלה הדיבור דקריאת הש"צ כהנים. וגם להפ' דלא קאי בקריאת כהנים, שאני התם דמצוה קעביד בלא"ה – ראה הגהות הרד"ל סוטה לט, ב.

הדלקת נרות בשעה 4:16 (18 דקות לפני השקיעה).
צאת הצום (זמן כוכבים בינונים לאדה"ז) [אחרי תפלת ערבית
וקידוש] בשעה: 5:05.

שבת קודש פרשת ויגש, י"א טבת

מתענים ומשלימים עד צאת הכוכבים¹⁶⁹. ממהרים לקבל שבת
ולהתפלל ערבית בזמנה. ויש די זמן שיוכלו לקדש לפני שעה השביעית
(בברוקלין: מ5:56 עד 6:56)¹⁷⁰. ויש להזדרז אחר תפלת ערבית לקדש
שלא לשהות בצום כשהוא מעונה.

יש ליזהר שלא לטעום לפני קידוש.

כשמאיזה סיבה אי אפשר להמתין עד אחרי מעריב, אפשר לקדש
אחרי צאת הכוכבים לפני תפלת ערבית, אבל אין לאכול מזונות יותר
מכביצה אלא אם כן ממנה שומר שלא ישכח ק"ש (ותפלה) של ערבית.

מי שאינו רוצה לשתות יין, יש לו לדחוק את עצמו בקידוש הלילה
לשתות ממנו (ולא יקדש על הפת או על חמר מדינה), או ישמע
מאחרים המקדשים על היין. כשגם זה אי אפשר, כגון נשים הממתינות
לבעליהן, וגם אין באפשרות לשתות מיץ ענבים, יקדשו על הפת (ולא
על חמר מדינה).

צריך לאכול במקום הקידוש לאלתר אחר הקידוש, שאין קידוש אלא
במקום סעודה. ואם אכל כזית מחמשת המינים יוצא בזה ידי חובתו.
ולעת הצורך יש לסמוך על דברי האומרים שאפילו שתי רביעית
שלימה מכוס הקידוש (ולא רק רוב רביעית) יוצא בזה ידי קידוש
במקום סעודה. ומכל מקום אם אפשר טוב שישתה עוד רביעית
שלימה מלבד רוב רביעית שיוצא בזה ידי חובת קידוש כדי לצאת
לדברי הכל.

אף שמצוה להמנע מלאכול שום דבר אחר קידוש קודם אכילת עיקר
סעודת שבת דהיינו לחם שמברכים עליו המוציא, לפי שאם יאכל
ממאכל אחר קודם אכילת הלחם לא יאכל הלחם לתיאבון, מותר
לאכול אחרי התענית מיני מזונות (אחרי שקידש על היין כדי שיהא

אבל בברה"נ מצינו להדיא דמהני גם כשאסור עדיין באכילה, ראה מג"א סר"ו סק"ח ואדה"ז שם
סי"ד ובפמ"ג בא"א שם לענין ברכה על המים בשעת התקופה. וכן לגבי ברכת הבדלה כשאסור אז
בשתיית היין – ראה שו"ת תרוה"ד ח"א סוסי' קנד].

169) כפס"ד הרמ"א (סרמ"ט ס"ד) וכ"כ אדה"ז בשולחנו (שם סי"ב), וכן המנהג. וכ"ה בכמה
שיחות קודש (הועתקו לעיל). אבל להעיר מפס"ד להצ"צ סתקס"ב ס"א ש"ל דרשאי לטעום
מששקעה החמה. בצירוף כמה דעות. [ובפרטיות, שלדעת כמה ראשונים בכל תענית מותר לאכול
משקיעה"ח. (וראה גם שפ"א תענית יב, א ד"ה כל, דעמא דבר מקילין לאכול בביה"ש ויש להם
ע"מ לסמוך. ובערוה"ש סתקס"ב ס"ט שהסומך להתענות רק עד ביה"ש אין מזניחין אותו). ובע"ש
בפרט – לכמה ראשונים מפסיק להתענות משקיעה"ח שכבר קידש היום. וי"א שבע"ש מתענה
ומשלים רק אם ירצה, ובלא השלים ואכל לפני שקיעה"ח (אחר קבלת שבת או תפלת ערבית,
או אף קודם הליכה לביה"ב) עדיף. וגם אם חייב להשלים – נחלקו אם ההשלמה היא דוקא עד
צאה"כ, עד שקיעה"ח או קבלת שבת].

170) ובפשטות, אם נתאחר בתפלתו יקדש גם בשעה זו. אלא שי"א מפי השמועה במעשה רב
באו"א. וכבר העירו שצ"ע בשמועה זו. ואכ"מ.

קידוש במקום סעודה) ולאכול לחם לאחר זמן¹⁷¹.
הרוצים לשתות מים אחרי קידוש קודם הסעודה יזהרו לשתות מים פחות מרביעית.

בלקוטי שיחות¹⁷²: ע"פ מנהג ישראל – ש"תורה הוא" מסיימים ל"שלישי" (ולכמה מנהגים – ל"רביעי") של קריאת הפרשה בפסוק "וידברו גו' וירא את העגלות גו' ותחי רוח יעקב אביהם". ונת' שם בארוכה. וכן המנהג בבית חיינו.

מוצאי שבת קודש, אור לי"ב טבת

זמן צאת השבת בשעה 5:21.

ערבית: מי שלא קידש לבנה עדיין, יקדשנה הלילה בבגדים חשובים ונאים.

יום ועש"ק פרשת ויחי, י"ז טבת

בקשר לשנה חדשה למספרם – ראה המצויין בהערה¹⁷³.

שבת קודש, ח"י טבת, שבת פרשת ויחי, שבת חזק

בקריאת התורה נוהגים לעמוד בפסוק האחרון, בסיום הספר. בסיום הקריאה מכריזים כל הקהל (אנשים, נשים וטף) בקול רם ובשמחה "חזק חזק ונתחזק", אשר הכרזה זו מורה על התוקף של בני ישראל בכל עניני התורה ובאופן של חזקה.

גם העולה לתורה אומר "חזק חזק ונתחזק". אמירת העולה לתורה "חזק חזק ונתחזק" – לא חשיב הפסק, כי הוא שייך לקריאת הסיום. וגם הוא [העולה לתורה] אומר, כי נוסחא שלנו היא "ונתחזק".

נהוג שהגבאים מארגנים התוועדות מיוחדות בשבת זו (בהוספה על ההתוועדות שבכל שבת), ובה יתדברו ויתחזקו בכל עניני יהדות תורה ומצוות. [ובשיחת ש"פ ויחי תש"נ: וזירוז מיוחד בנוגע לביהכ"נ וביהמ"ד זה – שלא יצאו ידי חובתם בהתוועדות זו, ולכן מוכרחני לעורר ולזרז על זה, כדי שלא יתלו הדבר בי, שבגלל התוועדות זו לא ערכו הגבאים התוועדות מיוחדת בקשר לשבת חזק].

נוהגים להוסיף באמירת דברי תורה, ובפרט בשמחה לגמרה של תורה – כולל קבלת החלטות טובות להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור.

171) שנוסף לזה שאין למחות ביד המקילין (כיון שמן הדין אין חיוב גמור לאכול סעודת שבת לתיאבון), הרי מותר לכתחילה לאכול פת הבאה בכיסנין שנאכלת לתענוג ולמתיקה וגוררים את התיאבון וממשיכים הלב למאכל, וכן אם אינו רוצה לאכול עכשיו אלא לאחר זמן מותר לו לאכול דבר מועט אחר הקידוש (ראה בכ"ז בקו"א סרמ"ט סק"ג וסק"ד). ובפרט לאחר הצום שאין לחוש שיבטל התיאבון. ועוד ועיקר שלפי הגהת מהר"ל עה"ג בשו"ע אדה"ז סי' קפח ס"י יוצא יד"ח סעודת שבת גם במיני מזונות.

172) ח"ל ע' 224.

173) ראה ברשימת היחידות למר קלמס, עצת הרבי תנחני ע' 79. [וראה עד"ז אהלי יעקב הוסיאטין ע' קכ].

מוצאי שבת קודש, אור לי"ט טבת ("דין נצח")

בשיחת ש"פ ויחי תשנ"ב: מתחיל מהסעודה דמוצאי שבת קודש . . "סעודתא דדוד מלכא משיחא" . . שבודאי תערך ברוב פאר והדר, ועוד והוא העיקר שתערך ביחד עם דוד מלכא משיחא בראשנו.

יום ראשון, י"ט טבת

בשבועות אלו (מתחילת ספר שמות) מתחיל סדר (תעניות) שובבי"ם [ובשנים מעוברות - שובבי"ם ת"ת]. בתורת חסידות חב"ד - ראה הנעתק בהערה¹⁷⁴.